

Zoektocht naar vrouwelijke schilders

Deel 2

TEKST EN FOTO'S: IEN DE VRIES

In deel 2 van haar zoektocht naar originele vrouwelijke schilders bespreekt Ien de Vries leven en werk van enkele kunstenaressen aan het begin van deze eeuw en bezoekt ze verenigingen en schilderessen. De jonge en veelbelovende komt ze echter niet tegen.

In de 3e catalogus is Dr. Sanento Yuliman, docent aan de kunstacademie, uitgenodigd zijn gedachten te laten gaan over het thema "Vrouwen en Schone Kunsten". Hij licht een tipje van de sluier op die de vrouwen in de kunstgeschiedenis van Indonesië heeft afgedekt. Om te beginnen haalt hij terecht aan dat vrouwen altijd al een belangrijke rol vervulden in de keramiek- en weefkunst, dat dat traditioneel hun artistieke domein was. De door vrouwen vervaardigde doeken, potten en aangebrachte motieven symboliseerden de identiteit van een clan en speelden een belangrijke rol tijdens festivals en andere ceremonieën, waar ze status verschaften aan degenen die ze hanteerden. Na de invoering van technologie zijn traditionele kunstzinnige vaardigheden van vrouwen overgegaan naar mannen, zowel naar de stempelbatik als de nieuwe keramiekproducten. De docent pleit ervoor dat de vrouwen er in deze periode van grote veranderingen bij blijven.

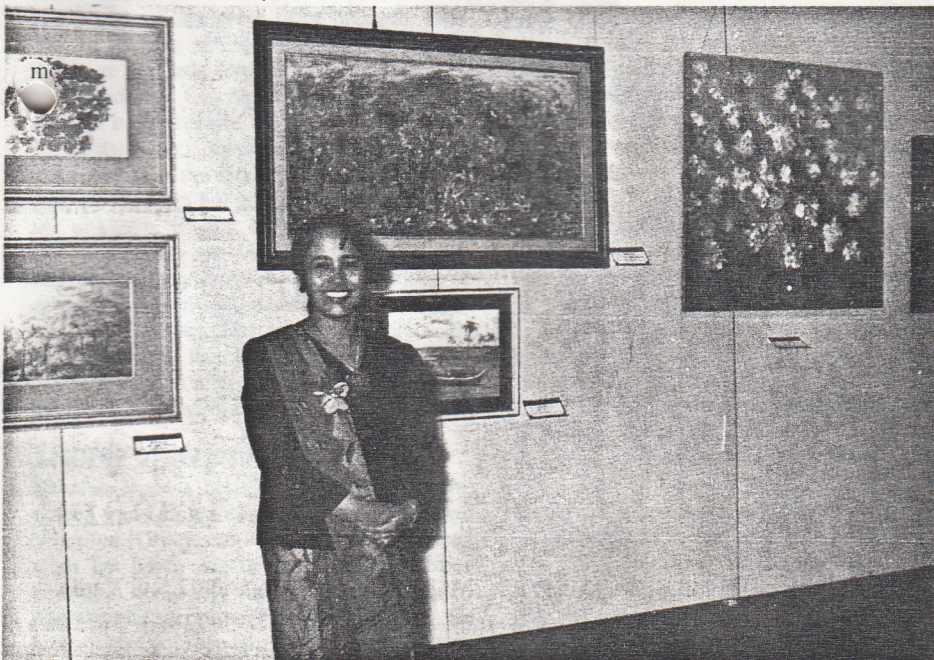
De reactie van mannelijke bezoekers op de eerste Nuansa tentoonstelling was opmerkelijk. Velen liepen halverwege weg. Nunung's commentaar: "Ze begrepen het niet." Twee jaar later, in 1987, bij de tweede Nuansa tentoonstelling die 23 schilderessen, 2 beeldhouwsters en 2 keramisten herbergde, begon men eraan te wennen. Nuansa had het kunstterrein verbreed maar selecteerde nog meer op professionele kwaliteit. Nunung zegt daarover: "In het begin wilden we vooral een lobby-platform zijn voor serieuze, professioneel werkende schilderessen, voor wie schilderen niet slechts een hobby voor de vrije uurtjes is. Inmiddels reiken onze ideeën verder en wilde Nuansa zich inzetten voor de vrouwen die met durf en inzicht verder denken dan het min of meer figuratieve weergeven van de natuur, bloemen, vogels, vissen of portretten, waarin de meeste vrouwen werken."

Haar steeds vrolijke gezicht wordt serieus als ze er aan toevoegt: "Nuansa wil de (Indonesische) kunstwereld laten kennismaken met een andere stijl, niet door ons van de natuur te ontdoen, wij maken immers zelf deel uit van de natuur, maar door het beeld van de natuur op een geïndividualiseerde wijze vorm te geven." Durf tot vrije expressie en een vrije discussie erover is de weg naar volwassen kunstenaarschap, is ook de mening van voorzitter Farida Srihadi. Hiervan getuigde de derde tentoonstelling van Nuansa in TIM in november 1988, waar voornamelijk abstracte en surrealistische werken te zien waren van 6 schilderessen, 2 beeldhouwsters en 1 keramiste.

Wanneer vrouwen er met moeite in slagen bij kunst betrokken te blijven, is dat niet vanwege gebrek aan interesse en kunstzinnigheid, maar veeleer door de sociale definitie die aan vrouwen kleeft. Als gevolg hiervan heeft veertig jaar formeel kunstonderwijs nog maar weinig vrouwelijke kunstenaars opgeleverd. De norm van de 'vrouwenplicht' werkt beperkend. Dr. Sanento herinnert eraan dat Kartini in het begin van deze eeuw aan Stella Zeehandelaar schreef dat haar zus Roekmini veel talenten heeft en speciaal voor tekenen: "Haar grootste wens is een schilder te zijn". Kartini en Roekmini hoopten in Den Haag te gaan studeren en daarna hun leven aan de kunst te wijden. "Roekmini kon haar droom niet verwezenlijken - Hoeveel Roekmini's telt Indonesië heden ten dage?", vraagt hij zich af.

MEER SUCCES

Toch was niet iedere talentvolle kunstenaar zo'n droevig lot beschoren als Roekmini, volgens Dr. Sanento. Neem bijvoorbeeld Emeria Sunassa en Tridjoto Abdullah. Emeria Sunassa werd geboren in Tidore in 1894. Ze ging als een van de weinigen naar school en had uiteenlopende banen als verpleegster in Jakarta, assistente op een bank, administrateur op een plantage en secretaresse van een gouverneur. Twee jaar bracht ze door in Europa. Ze studeerde en deed er zaken. In Kalimantan leefde ze twee jaar als goudzoeker. Pas op haar 48e begon ze te schilderen en nam ze onder het goedkeurend oog van haar promotor, de befaamde schilder Sudjojono deel aan tentoonstellingen. Ze was de enige vrouw die in het eerder genoemde gezelschap van zeven schilders in 1941 haar werk tentoonstelde in het gebouw van de Kunstkring van Batavia. Tridjoto Abdullah (1916), was de dochter van de veel geroemde Abdullah Soerio Soebroto, wiens schilderende zoons Soedjono Abdullah en Basuki Abdullah wel beroemd zijn geworden. Nadat Tridjoto getrouwd was en drie kinderen had groot gebracht begon ze te beeldhouwen. Behalve dat er ooit een Garuda standbeeld van haar in Yogyakarta geplaatst is (dat anno 1991 niet meer is terug te vinden), is weinig over haar prestaties bekend. Een 'normaal' vrouwenleven is blijkbaar een moeilijke preconditione om een plaats tussen de mannelijke kunstenaars te vervullen, zo besluit Dr. Sanento zijn artikel. Vrouwen die dat willen bereiken, moeten obstinaat zijn en een avontuurlijke geest bezitten. Heden ten dage geldt dat nog. Kunstenaressen moeten bereid zijn en het lef hebben om hun leven zo in te richten dat hun ideaal om te

Fotografie/schilderes Yuriah Tanzil